

Discourse analysis of the American news channels base on the Supreme Leader's speech in Friday prayer sermons on 17 January 2020

Mohammad Hosein Shoae*
Ali Mirshekari Soleimani**

Received: 2021/08/12
Accepted: 2021/11/23

The martyrdom of Soleimani is an important point in the history of the I.R.Iran. Delivering a speech in Friday prayer sermons by the Supreme Leader of the Revolution, was of special importance to everyone. This article tries to examine the central signs among the six major American media (CNN, New York Times, Washington Post, ABC News, NPR, Fox News) by using PDAM discourse analysis method. Results show: importance of the presence of the Supreme Leader of the Revolution among the angry people, calling the US State clowns and liars and the need to distrust them, emphasizing the divinity of Iran's response to the US attack on Ain al-Assad base, Iran's strength and not being afraid of America, the similarity of European states to American state in dealing with Iran, the Europeans' mere obedience to the United States, and the weakening of the American superpower.

Keywords: ABC News, Ayatollah Seyyed Ali Khamenei, CNN, Fox News, Friday prayer sermon, Highlighting, Media, NPR, PDAM discourse analysis method, Qassem Soleimani, Representation, Resistance, The New York Times, The Washington Post, United States of America.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* Assistant Professor of Communication and Propaganda, Faculty of Islamic Studies, Culture and Communication, Imam Sadiq University, Tehran, I.R.Iran (Corresponding author).
shoae@isu.ac.ir 0000-0001-9701-3585

** Master's student of Islamic Studies, Culture and Communication, Imam Sadiq University, Tehran, I.R.Iran.
Mirshekariali110@gmail.com 0000-0002-3409-4354

تحلیل گفتمان شبکه‌های خبری آمریکایی از سخنان مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه ۲۷ دی‌ماه ۱۳۹۸

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۵/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۰۲

مقاله برای بازنگری به مدت ۵۶ روز نزد نویسندگان بوده است.

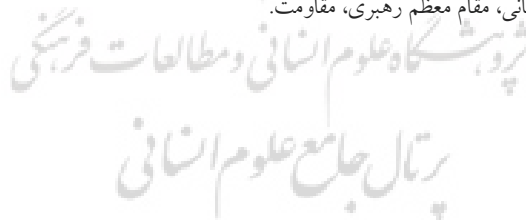
محمدحسین شعاعی*

علی میرشکاری سلیمانی**

چکیده

شهادت سردار سلیمانی و ایراد سخنرانی در خطبه‌های نماز جمعه توسط رهبر معظم انقلاب، دو هفته پس از شهادت از اهمیت ویژه‌ای برای همگان برخوردار گشت. این مقاله می‌کوشد به بررسی دل‌های مرکزی این اتفاق در میان شش رسانه مهم آمریکایی بپردازد. این پژوهش مبتنی بر بازنمایی و برجسته‌سازی به روش تحلیل گفتمان پدام در پنج مرحله است. تأکید بر اهمیت حضور رهبر انقلاب در میان مردم خشمگین و سخنرانی ایشان، دلفک و دروغگو دانستن آمریکایی‌ها و لزوم عدم اعتماد به آنها، قدرتمند بودن ایران و نه‌راسیدن از آمریکا، مشابهت اروپایی‌ها به آمریکایی‌ها در خصوص تعامل با ایران، اطاعت محض اروپایی‌ها از آمریکا، ضعیف و حقیر شدن چهره ابرقدرتی آمریکا و مواردی از این قبیل به عنوان مهم‌ترین دل‌های شناسایی‌شده در این پژوهش مدنظر هستند.

واژگان کلیدی: ایالات متحده آمریکا، بازنمایی، برجسته‌سازی، خطبه نماز جمعه، رسانه، روش تحلیل گفتمان پدام، قاسم سلیمانی، مقام معظم رهبری، مقاومت.

* استادیار گروه ارتباطات و تبلیغ دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران (نویسنده مسئول).

shoae@isu.ac.ir

0000-0001-9701-3585

** دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام،

تهران، جمهوری اسلامی ایران.

Mirshekarialil10@gmail.com

0000-0002-3409-4354

مقدمه

بیان مسئله: سحرگاه جمعه ۱۳ دی ماه مهم‌ترین خبر سال ۱۳۹۸ به صدر اخبار آمد. سردار حاج قاسم سلیمانی به دستور مستقیم رئیس جمهور آمریکا در یک عملیات تروریستی، در فرودگاه بغداد به شهادت رسید. در مقابل تمامی رسانه‌ها در انتظار اولین پیام مقام معظم رهبری پیرامون این اتفاق بودند که پس از گذشت چند ساعت از این ترور، پیامی از سوی رهبر انقلاب صادر شد. مهم‌ترین کلمه‌ای که در این پیام به چشم می‌آمد کلمه «#انتقام - سخت» بود. در روز سه‌شنبه ۲۴ دی‌ماه خبری منتشر شد مبنی بر اینکه در روز جمعه ۲۷ دی‌ماه نماز جمعه به امامت رهبر معظم انقلاب اقامه خواهد شد. اتفاقی که سابقه آن به حدود ۸ سال پیش برمی‌گشت و بالتبع تمامی رسانه‌ها و افکار عمومی مردم منتظر شنیدن صحبت‌های ایشان بودند. از همان اولین لحظات شروع صحبت‌های رهبر معظم انقلاب، رسانه‌های جهان به انتشار این سخنان پرداختند که رسانه‌های غربی هم سهمی بزرگ در این امر داشتند. مسئله اصلی پژوهش حاضر تحلیل زوایای گوناگون برداشت‌های رسانه‌های غربی از این سخنان مهم است.

اهمیت: بازنمایی رسانه‌ای در نقاط عطف تاریخ نشان‌دهنده برنده یا بازنده‌بودن یک جریان بوده است. رسانه‌های آمریکایی در این امر بسیار تبحر دارند و با ترفندها و روش‌ها، سیاست‌های خود را به‌وسیله بازنمایی هدفمند اعمال می‌کنند. در مقابل جمهوری اسلامی نیز باید به الگوی بازنمایی مخصوص به خود دست پیدا کند که رسیدن به این مهم با مطالعه الگوهای موفق دیگر حاصل می‌شود. این مقاله به دنبال آن است تا الگوی آمریکایی بازنمایی را با توجه به سیاست‌های خود در یکی از نقاط عطف تاریخ جمهوری اسلامی احصا کند و از این حیث دارای اهمیت کاربردی است.

ضرورت: در جنگ رسانه‌ای و بازنمایی اتفاق‌ها، مدیریت روایت یک ضرورت راهبردی به شمار می‌آید؛ چرا که افکار عمومی و حتی سیاست‌های عملی تابعی از روایت‌سازی می‌باشد. با این توضیح عدم توجه به تلاش روایت‌سازانه رسانه‌های غربی می‌تواند به ضعف سیاست‌های عملی ما دامن بزند. به همین خاطر است که تحقیقاتی از این دست دارای ضرورت کاربردی می‌باشند.

اهداف: هدف اصلی محققان آن است که با به‌دست آوردن الگوی بازنمایی و تحلیل

گفتمان رسانه‌های آمریکایی در مورد سخنان مقام معظم رهبری، بتوانند تحلیلی دقیق و علمی از نحوه بازنمایی در حوزه بین‌فرهنگی و رسانه‌های بین‌الملل احصا کنند. اهداف فرعی نیز عبارت‌اند از: تقویت گفتمان بومی در حوزه سیاست خارجی، و تبیین نقش مؤثر رسانه‌ها در گفتمان‌سازی در عرصه سیاست خارجی.

سؤال‌ها و فرضیه: پرسش اصلی پژوهش عبارت است از: دال مرکزی اخبار رسانه‌های مهم آمریکایی در ارتباط با خطبه‌های مقام معظم رهبری در جریان شهادت قاسم سلیمانی چیست؟ سؤال‌های فرعی نیز به تناسب چنین تنظیم شده‌اند: آیا سیاست رسانه‌ای سانسور در این بازنمایی‌ها استفاده شده است؟ آیا سیاست رسانه‌ای تقطیع در این بازنمایی‌ها استفاده شده است؟ روش‌های رسانه‌های آمریکایی در این بازنمایی چه بوده است؟ رویکرد رسانه‌های آمریکایی بیشتر ناظر به داخل آمریکا یعنی اقناع مردم خود از عملکردشان در ترور سردار سلیمانی است یا رویکرد اقناع بین‌الملل دارند؟ لازم به ذکر است که این مقاله فرضیه‌آزما نمی‌باشد.

۱. پیشینه پژوهش

در ارتباط با ابعاد مختلف موضوع حاضر منابع قابل توجهی منتشر شده در دو بخش زیر قابل بررسی است:

۱-۱. سابقه مطالعاتی موضوع در نشریه دانش سیاسی

تحلیل گفتمان رسانه‌های جمعی و شبکه‌های خبری و رسانه‌ای دارای سابقه زیادی در نشریه نیست. تنها یک مقاله است که به تحلیل گفتمان این رسانه‌ها و نحوه بازنمایی آنها در این نشریه پرداخته است. ربیعی و احمدزاده نامور (۱۳۸۷) به بازنمایی رسانه‌ای و تحلیل افکار عمومی متقابل آمریکایی‌ها و ایرانی‌ها پرداختند. نتیجه پژوهش این موضوع را تأیید می‌کند که آمریکایی بیشتر از ایرانی‌ها تحت تأثیر رسانه‌ها هستند و رسانه‌ها نقش محوری در اقناع افکار عمومی آمریکایی‌ها دارند. در بُعد دیگر پیرامون تحلیل گفتمان مقام معظم رهبری، مقاله‌ای از هوشنگی (۱۳۹۹) به تحلیل گفتمان مواضع مقام معظم رهبری در موضوع اهل سنت می‌پردازد. در این مقاله به دال‌های مرکزی و پیرامونی معظم‌له پیرامون مسئله اهل سنت دست پیدا کردند. اما مقاله پیش‌رو

از حیث اینکه واسطی است بین دو بُعد یعنی تحلیل گفتمان بازنمایی رسانه‌ها و بُعد دوم مواضع رهبر انقلاب دارای سبقه در نشریه دانش سیاسی نیست و این موضوع در مقالات پیشین دانش سیاسی یعنی نقش رسانه‌ها در حیات سیاسی کمتر مورد توجه بوده است، لذا می‌توان این مقاله را شروعی برای رویکرد رسانه‌ای سیاسی و تحلیل پیرامون این موضوع در این نشریه دانست.

۲-۱. سابقه کلی پژوهش

عمده منابع منتشرشده در این حوزه به نقش و روش‌های اتخاذشده توسط رسانه برای گفتمان‌سازی اختصاص دارد؛ برای مثال سلطانی، تفضلی و صدقی (۱۳۸۷) نشان داده‌اند که رسانه چگونه به صورت جانبدارانه گفتمان‌های سیاسی را روایت می‌کند. مورد مطالعه آنها بازنمایی نقش جمهوری اسلامی ایران در جنگ سی‌وسه روزه لبنان در شبکه بی‌بی‌سی بوده است. نتیجه‌ای که در این مقاله به دست آمده این است که علیرغم وجود بازنمایی‌های بی‌طرف و صرف بیان واقعه، شکافی از روایت‌های یک‌سویه مبتنی بر دخالت جمهوری اسلامی در این جنگ دیده می‌شود که البته دور از انتظار نیز نبود. در پژوهشی دیگر بشیر، عبدالملکی و احمدی (۱۳۹۲) با استفاده از روش تحلیل گفتمان پدام به تحلیل بیانات رهبر معظم انقلاب پیرامون انتخابات یازدهم ریاست جمهوری اسلامی پرداخته‌اند. این مقاله اگرچه از حیث روش بسیار به مقاله حاضر نزدیک است، اما از حیث موضوعی کاملاً متفاوت هستند. ضمناً کتاب‌های گسترده‌ای در حوزه تحلیل گفتمان نوشته‌شده که برای مثال می‌توان به کتاب بیکر، گابریلاتوس و مکرنی (۲۰۱۳) اشاره داشت که به بررسی نحوه بازنمایی رسانه‌های انگلستان از مسلمانان و اسلام می‌پردازد. در این کتاب از ترکیب‌های زبان‌شناسی و روش‌های تحلیل گفتمان استفاده می‌کند. نویسندگان این کتاب به تحلیل بازنمایی‌هایی می‌پردازند که اغلب در روزنامه‌ها استفاده می‌شود، لذا اگرچه تحلیل گفتمان رسانه‌ها گستره فراوانی در بین پژوهشگران دارد، اما پس از جستجوی فراوان در مقالات فارسی و دیگر زبان‌ها، موضوع بازنمایی سخنان مقام معظم رهبری در رسانه‌های انگلیسی‌زبان مشاهده نشده است. از این رو این موضوع با عنایت به اهمیت کلام معظم‌له موضوعی نوآورانه به شمار می‌آید.

۲. مبانی مفهومی و نظری

مفاهیم اصلی که در تحقیق حاضر مدنظر نویسندگان بوده اند و مبانی تحلیل را بر اساس نظریه برجسته سازی شکل می دهند، عبارت اند از:

۲-۱. بازنمایی

منظور از بازنمایی، شیوه‌هایی است که به واسطه آن شاهد «نمایش واقعیت» هستیم. این معنا دلالت بر مداخله محقق در موضوع پژوهش دارد و نشان می‌دهد که چگونه او نسبت به داوری موضوع اهتمام نموده و در نهایت چیزی را پذیرفته و یا رد می‌کند (محمدپور، ۱۳۹۰، ص. ۱۲۱).

۲-۲. برجسته‌سازی

الف. تعریف: محور اصلی برجسته‌سازی^۱ را اولویت‌گذاری برای برنامه‌ای خاص شکل می‌دهد. از حیث اصطلاحی نیز برجسته‌سازی عبارت است از تلاش رسانه‌های خبری برای تعیین موضوع‌هایی که مردم درباره آنها می‌اندیشند؛ آن‌هم از طریق ارائه نوع خاصی از اخبار.

ب. تبارشناسی: اولین مطالعات نظام‌مند در موضوع برجسته‌سازی در سال ۱۹۶۸ انجام شده است. محققان در این دوره به‌طور مشخص بر دو عنصر مهم انگشت‌گذاری شده‌اند: آگاهی و اطلاعات. موضوع این تحلیل‌ها عموماً مبارزات انتخابات ریاست جمهوری در آمریکا بوده و نشان می‌دهد که «رأی‌دهندگان تصمیم نگرفته» چگونه تحت تأثیر روش «برجسته‌سازی» قرار گرفته و وارد میدان رقابت شده‌اند (سورین و تانکارد، ۱۳۸۴، ص. ۳۲۷).

ت. فرضیات: مهم‌ترین فرضیه‌های برجسته‌سازی عبارت‌اند از:

اول. واقعیت خالص نداریم؛

دوم. رسانه به افکار عمومی سمت و سو می‌دهد (مهدی‌زاده، ۱۳۹۵، ص. ۶۴).

با این توضیح مشخص می‌شود که طیف متنوعی از روش‌ها بر برجسته‌سازی متصور است که می‌تواند نحوه بیان یک خبر، تکرار مسئله‌ای، تمرکز بر خبری خاص، تبلیغ موضوعی، و یا ایجاد جاروجنجال را شامل شود (سورین و تانکارد، ۱۳۸۴، ص. ۳۵۴).

۳. روش‌شناسی

پژوهش حاضر از حیث رویکرد محققان، توصیفی - تحلیلی است و برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل گفتمان استفاده شده است. پیوند میان رسانه و قدرت ازسویی و بازنمایی و برجسته‌سازی موضوع مدنظر (شهادت سردار سلیمانی) ازسویی دیگر، علت مناسب بودن این روش که تلاش بر کشف ناگفته‌ها را دارد، روشن می‌کند. از میان روش‌های موجود در تحلیل گفتمان، روش پدما مدنظر نویسندگان است. «الگوی عملیاتی تحلیل گفتمان»^۱، روشی عملیاتی از تحلیل گفتمان برای تحلیل متون گوناگون، از جمله متون سیاسی و ارتباطی و رسانه‌ای است. تحلیل گفتمان پدما با رویکردی عملیاتی دارای پنج مرحله است: تحلیل سطح - سطح، عمق - سطح، عمق، عمق، عمیق‌تر. در مرحله سطح سطح، برداشت از اصل متن؛ مرحله عمق سطح، جهت‌گیری و گرایش متن؛ مرحله سطح عمق، تحلیل توجهی با توجه به سایر گرایش‌های متن، مرحله عمیق (عمق عمق)، جمع‌بندی مراحل سه‌گانه پیشین در قالب نسبتاً کلان به صورت مسنجم است (بشیر، ۱۳۸۵، ص: ۸).

جامعه آماری این پژوهش تمام اخبار مربوط به خطبه‌های نماز جمعه تهران که در تاریخ ۲۷ دی‌ماه ۱۳۹۸ توسط مقام معظم رهبری اقامه شد، می‌باشد. در بین رسانه‌های آمریکایی شش رسانه اصلی آن که ابتدا به این موضوع پرداخته باشند و در وهله دوم دربردارنده دو طیف دموکرات و جمهوری خواه باشد انتخاب شده‌اند. هر کدام از این خبرگزاری‌ها در قالب یک گزارش خبری به بازنمایی سخنان مقام معظم رهبری در نماز جمعه ۲۷ دی‌ماه سال ۱۳۹۸ پرداخته‌اند. با این ملاحظه، رسانه‌های نزدیک به طیف چپ در این مقاله «سی‌ان‌ان، نیویورک تایمز، واشینگتن پست، ای‌بی‌سی نیوز و ان‌پی‌آر» و رسانه نزدیک به طیف راست «فاکس نیوز» انتخاب شده‌اند. واحد تحلیل در این پژوهش، جمله است که از متن خبری و متناسب با پرسش و هدف پژوهش انتخاب شده است. لازم به ذکر است که اخبار از پایگاه اطلاع‌رسانی رسمی هر یک از خبرگزاری‌ها به نشانی‌هایی که در قسمت منابع گردآوری شده‌اند که به زبان انگلیسی است، گردآوری و در ادامه به زبان فارسی ترجمه شده است.

۴. تحلیل یافته‌ها

پیرو روش تحلیل انتخاب‌شده، این پژوهش تمام مراحل پنج‌گانه تحلیل گفتمان پدام را انجام داده است که البته به دلیل رعایت اختصار، در اینجا تنها مرحله پنجم یعنی جمع‌بندی محورهای گفتمانی هر یک از شبکه‌ها می‌آید.

۴-۱. یافته‌های توصیفی

جدول شماره (۱): مرحله عمیق‌تر گزارش سی‌ان‌ان

۱	تأکید بر وجود، تداوم و بالاگرفتن تنش میان ایران و آمریکا
۲	برجسته‌سازی خشمگینی مردم به سبب حادثه سقوط هواپیما
۳	تأکید بر اهمیت رهبر انقلاب و سخنرانی ایشان در این موقعیت
۴	مهم بودن و لذا امکان توصیف سیاست‌ها و برنامه‌های آتی ایران از زبان رهبری
۵	تأکید بر نمایشی و مضحک بودن رهبران آمریکا ترسیم وجهه‌ای مضحک از مسئولان آمریکایی عدم اعتناء و توجه به مسئولان آمریکایی و جدی نگرفتن نظرات و واکنش‌های آنها در قبال ایران
۶	دشمن دانستن آمریکا برای ایرانیان
۷	هدف نهایی این دشمن، نابودی مردم ایران است.
۸	تسری بی‌اعتمادی به آمریکایی، به اروپایی‌ها شبهت اروپایی‌ها و آمریکایی‌ها در اهداف و برنامه‌هایشان برای ایران و لزوم عدم اعتماد به آنها
۱۰	تأکید بر خدایی بودن واکنش ایران به آمریکا در حمله به پایگاه عین‌الاسد
۱۱	هدف نهایی این دشمن، نابودی مردم ایران است.

(یافته‌های پژوهش حاضر)

رسانه سی‌ان‌ان، رسانه‌ای با جهت‌گیری چپ و نزدیک به حزب دموکرات ایالات متحده آمریکاست که این جهت‌گیری سیاسی کاملاً در موضع‌گیری‌های رسانه‌ای آنها مشهود است. تمرکز روی مفاهیمی که تأکید دارد ترور شهید سلیمانی امری اشتباه در این برهه زمانی بوده است و منجر به ایجاد خشم در مردم ایران و بالتبع دشمن دانستن

آمریکا در نظر مردم ایران شده و در نتیجه عدم امکان مذاکره که خواست اصلی جناح چپ آمریکایی است، مؤید این حرف می‌باشد.

جدول شماره (۲): مرحله عمیق تر گزارش نیویورک تایمز

۱	تأکید بر اهمیت رهبر انقلاب و سخنرانی ایشان در این موقعیت امکان توصیف سیاست‌ها و برنامه‌های آتی ایران از زبان رهبری
۲	تأکید بر خدایی بودن واکنش ایران به آمریکا در حمله به پایگاه عین‌الاسد
۳	قوت و قدرتمند بودن ایران و نهراسیدن از آمریکا
۴	متکبر دانستن آمریکا از سوی ایران
۵	اظهار همدردی با خانواده داغدار و برقراری رابطه با ایشان
۶	خوانش متفاوت از سلیمانی میان رهبر ایران و خبرگزاری‌ها
۷	دلچسپی و دروغگو دانستن آمریکایی‌ها لزوم عدم اعتماد به آنها

(یافته‌های پژوهش حاضر)

رسانه نیویورک تایمز اساساً رویکردی متفاوت از رسانه‌ها دارد و علاوه بر ارائه گزارش خبری برای داخل آمریکا، سعی به تأثیر و فعالیت بین‌المللی خصوصاً در داخل آمریکا نیز دارد که این را می‌شود از حضور لابی ایرانی - آمریکایی داخل این مؤسسه نیز دانست. فعالیت‌های وی در ماجرای اغتشاشات آبان سال ۹۸ و اعلام تعداد کشته‌های دروغین نمونه‌ای از این فعالیت‌هاست. در این موضوع نیز شاهد آن هستیم که در عنوان دهم تنها رسانه‌ای است که به ابراز همدردی با شهدای حادثه سقوط هواپیما پرداخته است و سعی بر ارتباط با خانواده‌های آنان دارد.

جدول شماره (۳): مرحله عمیق تر گزارش فاکس نیوز

۱	یکی بودن اروپا و آمریکایی‌ها در رابطه اطاعت محض اروپایی‌ها از آمریکا
۲	عدم امکان مذاکره از موضع قدرت با ایران
۳	ضرر رساندن اروپایی‌ها به ایران ارتباط نوکری اروپا و آمریکا
۴	موفق نشدن آمریکا و بالتبع اروپایی‌ها در شکست دادن ایران

۵	عملاً و در واقع مذاکره با آمریکا، یعنی مذاکره با تروریست و دشمن که لذا مردود و ممنوع است
۶	دشمن بودن آمریکایی‌ها با ایران

(یافته‌های پژوهش حاضر)

فاکس نیوز رسانه‌ای است که به جناح راست و حزب جمهوری‌خواه ایالات متحده آمریکا وابسته است و بالتبع جهت‌گیری‌های آن در پوشش این خبر نیز برخاسته از آن گفتمان فکری می‌باشد. تمرکز روی عدم امکان مذاکره و سعی در منطقی نشان دادن ترور شهید سلیمانی، مفاهیمی است که فقط توسط رسانه‌های راست‌گرا مطرح شده است.

جدول شماره (۴): مرحله عمیق‌تر گزارش واشینگتن پست

۱	تضعیف چهره ابرقدرتی آمریکا به سبب واکنش ایران
۲	تأکید بر اهمیت رهبر انقلاب و سخنرانی ایشان در این موقعیت امکان توصیف سیاست‌ها و برنامه‌های آتی ایران از زبان رهبری
۳	کم‌رنگ دانستن حادثه ترور سلیمانی و همراهی مردم، و در عوض جدی و پررنگ دانستن اعتراض‌های مردمی در پی حادثه سقوط هواپیما
۴	تأکید بر خدایی بودن واکنش ایران به آمریکا در حمله به پایگاه عین‌الاسد قوت و قدرتمند بودن ایران و نهراسیدن از آمریکا
۵	عدم امکان مذاکره میان ایران و آمریکا
۶	پررنگ کردن حادثه سقوط هواپیما

(یافته‌های پژوهش حاضر)

رسانه واشینگتن پست نیز مانند دیگر رسانه‌های چپ آمریکایی تمرکز بر اهداف حزب خود داشته است. تحت‌الشعاع قرار گرفتن مذاکرات به واسطه عملکرد اشتباه ترامپ و عدم امکان مذاکره مؤید این رویکرد است. اما واشینگتن پست رویکرد بین‌المللی خود را نیز حفظ کرده و سعی بر پررنگ کردن اعتراض‌های مردم ایران داشته است که در بقیه رسانه‌های چپ آمریکایی کمتر به این موضوع پرداخته شده است.

جدول شماره (۵): مرحله عمیق تر گزارش ان پی آر

۱	دلچک و دروغگو دانستن آمریکایی‌ها لزوم عدم اعتماد به آنها
۲	تأکید بر اهمیت رهبر انقلاب و سخنرانی ایشان در این موقعیت امکان توصیف سیاست‌ها و برنامه‌های آتی ایران از زبان رهبری
۳	تضعیف چهره ابرقدرتی آمریکا به سبب واکنش ایران
۴	دشمن بودن آمریکا با مردم ایران
۵	مشابَهت اروپایی‌ها با آمریکایی‌ها در خصوص تعامل با ایران
۶	عملاً و در واقع مذاکره با آمریکا، یعنی مذاکره با تروریست و دشمن که لذا مردود و ممنوع است.

(یافته‌های پژوهش حاضر)

رسانه ان پی آر با اینکه رویکردی چپ دارد اما به‌عنوان چپ معتدل شناخته شده است و مواضعی میانه اتخاذ می‌کند اما در این موضوع کاملاً اهداف دموکرات‌ها را دنبال کرده و به تخطئه ترامپ پرداخته است. این مفاهیم که دیگر امکان مذاکره با ایران نیست و این به سبب عملکرد اشتباه ترامپ است مؤید این موضوع می‌باشد.

جدول شماره (۶): مرحله عمیق تر گزارش ای پی سی نیوز

۱	تحقیر آمریکا توسط ایران که در پی واکنش نظامی ایران و اقدام به حمله به پایگاه آمریکا در عراق به وجود آمد. // ضعف دانستن ابرقدرتی آمریکا
۲	تأکید بر اهمیت رهبر انقلاب و سخنرانی ایشان در این موقعیت امکان توصیف سیاست‌ها و برنامه‌های آتی ایران از زبان رهبری
۳	تأکید بر خدایی بودن واکنش ایران به آمریکا در حمله به پایگاه عین‌الاسد قوت و قدرتمند بودن ایران و نهراسیدن از آمریکا
۴	حضور گسترده مردم در تشییع سلیمانی // الهی بودن سلیمانی و امور مربوط به او
۵	تأکید بر همراهی و هم‌نظری مردم ایران در دشمن دانستن آمریکا
۶	مشابَهت اروپایی‌ها با آمریکایی‌ها در خصوص تعامل با ایران
۷	مذاکره با آمریکا، یعنی مذاکره با تروریست و دشمن که مردود و ممنوع است.

(یافته‌های پژوهش حاضر)

ای‌بی‌سی نیوز رویکردی مانند دیگر رسانه‌های چپ آمریکایی دارد اما با تمرکز بر مسائل داخل آمریکا و جنبه بین‌المللی خبررسانی‌اش در این موضوع کم‌رنگ شده است که نشان می‌دهد در آن زمان این موضوع یعنی ترور شهید سلیمانی جامعه آمریکا را درگیر خود کرده است.

۴-۲. یافته‌های تحلیلی

در این مرحله از تحلیل به جمع‌بندی و مقایسه کلی رسانه‌ها و مفاهیمی که پرداخته‌اند، مطابق آنچه در جدول شماره ۷ آمده است، می‌پردازیم.

الف. بازنمایی یا سکوت در خصوص حادثه: در بندهای ۱، ۲ و ۳ جدول، شاهد بیان رویکرد رسانه‌های چپ هستیم. رسانه‌های چپ بیشتر سعی در بازنمایی این موضوع داشته‌اند؛ اما رسانه راست فاکس نیوز اصلاً به این موضوع نپرداخته است. دلیل این است که چپ‌های آمریکایی به دنبال آن بودند تا به طیف راست بفهمانند ترور حاج قاسم در این برهه زمانی کاری اشتباه بوده و این موضوع سبب این شده است که مردم ایران خشمگین شده و رهبر ایران هم آمریکایی‌ها را دلچک بداند. نکته دیگر در این قسمت رویکرد تغییر رژیم رسانه‌های چپ آمریکایی است که سعی بر این داشته‌اند تا مسئله خشم مردم از سقوط هواپیما را برجسته بنمایند.

ب. تصویرسازی از اروپایی‌ها: یکی دیگر از مسائلی که دو طرف - هر کدام از منظر خود - به آن پرداخته‌اند صحبت‌های معظم‌له پیرامون اروپایی‌هاست. ایشان اروپایی‌ها را غیرقابل اعتماد دانستند و ما شاهد این هستیم که چپ‌ها با رویکرد سرزنش ترامپ، این‌گونه این موضوع را مطرح می‌کنند که ترامپ با ترور سلیمانی حتی اروپایی‌ها را بدنام کرده است و آنها را غیرقابل اعتماد نشان داده است. در طرف مقابل طیف راست به دنبال آن است که اساساً مذاکره با ایران نتیجه ندارد و اثبات‌کننده این ادعا هم عدم تفاوت بین اروپایی‌ها و آمریکایی‌ها در دیدگاه رهبر ایران است.

پ. افزایش تنفر ایرانی‌ها از آمریکا: در ادامه شاهد آن هستیم که در عنوان ششم تمامی رسانه‌ها به بازنمایی این مفهوم پرداخته‌اند. رسانه‌های چپ با این رویکرد که این فعالیت‌های ترامپ سبب می‌شود مردم ایران از آمریکا متنفر شوند و رویکردهای

پدرخواندگی آمریکا برای جهان خدشه‌دار شود. رسانه‌های راست هم با این تفکر به این موضوع پرداخته‌اند که آمریکا هر فعالیتی بکند مردم ایران، وی را به‌عنوان دشمن می‌شناسند، لذا باید فعالیت‌های خودمان را انجام بدهیم و به این موضوع (جایگاه ایالات متحده) توجهی نداشته باشیم.

ت. **تضعیف جایگاه آمریکا:** در عنوان هفتم که برخاسته از گفتمان چپ‌هاست انتظار می‌رود که این حرکت ترامپ سبب تضعیف جایگاه آمریکا شود. رسانه‌های راست در این موضوع سکوت کرده‌اند و بازنمایی خبری نداشته‌اند.

ث. **افزایش تنش و دشمنی:** در عنوان هشتم و نهم نیز همچون سه عنوان اول جناح چپ آمریکایی و رسانه‌های چپ آن به این موضوع پرداخته‌اند که این حرکت ترامپ منجر به ادامه دشمنی و تنش می‌شود و مذاکرات را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد که به نفع آمریکایی‌ها نیست.

ج. **حضور میلیونی مردم ایران در صحنه:** در عنوان دوازدهم شاهد آن هستیم که تقریباً تمامی رسانه‌ها از هر دو جناح سعی بر این دارند که به حضور میلیونی مردم در تشییع شهید والامقام حاج قاسم سلیمانی نپردازند و به دیگر مسائل بپردازند.

چ. **بی‌نتیجه بودن مذاکرات:** عنوان سیزدهم و چهاردهم اساساً عنوانی برخاسته از خاستگاه راست آمریکایی است که مذاکره را قبول ندارد و سعی بر این موضوع دارد که نشان بدهد مذاکره با ایران بدون فایده و نتیجه است و ایرانی‌ها، اروپایی‌ها هم که به ظاهر هیچ فعالیت سختی علیه ایرانی‌ها ندارند را با آمریکایی‌ها یکی می‌دانند. با بررسی نحوه بازنمایی رسانه راست فاکس نیوز متوجه می‌شویم این بنگاه خبری تمرکز بسیار زیادی بر موضوع مذاکره دارد و تلاش دارد خوانش اروپایی و چپ آمریکایی از این قضیه یعنی حمایت از مذاکره را مورد حمله قرار بدهد. در عنوان شانزدهم هم، تنها این رسانه از این شش رسانه آمریکایی در تلاش است تا تفاوت دیدگاه بین رهبر جمهوری اسلامی و مردم ایران در موضوع شهید سلیمانی را مطرح نماید.

جدول شماره (۷): جمع‌بندی نهایی تمامی رسانه‌ها و عناوین مطرح شده

ردیف	عنوان	سی‌ان‌ان	نیویورک تایمز	فاکس نیوز	واشینگتن پست	ان‌بی‌آر	ای‌سی‌سی نیوز
۱	تأکید بر اهمیت حضور رهبر انقلاب در میان مردم خشمگین و سخنرانی ایشان						
۲	دلچسپ و دروغگو دانستن آمریکایی‌ها و لزوم عدم اعتماد به آنها						
۳	تأکید بر خدایی بودن واکنش ایران به آمریکا در حمله به پایگاه عین‌الاسد / قوت و قدرتمند بودن ایران و نهراسیدن از آمریکا						
۴	مشابهنه اروپایی‌ها به آمریکایی‌ها در خصوص تعامل با ایران						
۵	رابطه اطاعت محض اروپایی‌ها از آمریکا						
۶	دشمن دانستن آمریکا برای مردم ایران و هدف نهایی آن نابودی مردم ایران است						
۷	تضعیف و تحقیر چهره ابرقدرتی آمریکا						
۸	تأکید بر بالا گرفتن تنش میان آمریکا و ایران						
۹	مذاکره با آمریکا یعنی مذاکره با تروریست و دشمن لذا ممنوع و مردود است						
۱۰	اظهار همدردی با خانواده‌های داغدار و برقراری رابطه با ایشان						
۱۱	برجسته‌سازی خشمگینی مردم به سبب حادثه سقوط هواپیما						
۱۲	نپرداختن به حضور گسترده مردم در تشییع شهید سلیمانی و الهی بودن مسائل						

رتبه	عنوان	سی‌ان‌ان	نیویورک تایمز	فاکس نیوز	واشینگتن پست	ان‌بی‌آر	ای‌بی‌سی نیوز
	مربوط به او						
۱۳	عدم امکان مذاکره از موضع قدرت با ایران						
۱۴	موفق نشدن آمریکا و بالتبع اروپایی‌ها در شکست دادن ایران						
۱۵	قوت و قدرتمند بودن ایران و نهراسیدن از آمریکا						
۱۶	خوانش متفاوت از شهید سلیمانی میان رهبر ایران و خبرگزاری‌ها						

(یافته‌های پژوهش حاضر)

نتیجه‌گیری

نکات و ملاحظات بسیاری از نحوه بازنمایی رسانه‌های آمریکایی استخراج می‌شود. تفاوت رویکرد و دیدگاه چپ و راست بین رسانه‌های موجود کاملاً در نحوه بازنمایی آنها تأثیرگذار است. نکته بسیار مهمی که حائز توجه است این است که این خوانش باید در زمینه و فضای سیاسی آمریکا در آن برهه زمانی مطالعه شود. برهه زمانی که احزاب چپ، ترامپ را برای ترور سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی و نیز خروج از برجام سرزنش کرده و در مقابل رسانه‌های راست، سعی در غیرمهم معرفی کردن این دو موضوع داشتند. به عبارتی دیگر، در اولویت اول، رسانه‌ها به دنبال تخریب چهره مقام عظمای ولایت نبوده‌اند بلکه به دنبال پیدا کردن دلیلی برای ادعاهای خود در این دعوی بین دو جناح بوده‌اند.

اساساً مسئله بازنمایی رسانه‌های آمریکایی را باید این‌گونه فهمید که این رسانه‌ها دارای دو جنبه عملکرد هستند یک جنبه ناظر به داخل آمریکا و مردم آمریکا و جنبه دیگر ناظر به فضای بین‌الملل و در مواردی خاص ناظر به جامعه ایران. در بازنمایی رسانه‌های آمریکایی از سخنرانی مقام معظم رهبری، بیشتر شاهد رویکرد اول یعنی ناظر

به داخل هستیم تا ناظر به بین‌الملل و این نشان‌دهنده آن است که جامعه آمریکا در همان زمان یعنی پس از ترور حاج قاسم سلیمانی دچار بحران بوده است و جناح‌های مختلف آمریکایی هر کدام موافق و مخالف این موضوع بوده‌اند، لذا به جنبه‌های داخلی این قضیه و سخنرانی مقام معظم رهبری پرداخته‌اند. در رویکردی دیگر از رسانه‌های آمریکایی شاهد آن هستیم که سعی بر به‌حاشیه کشاندن حضور مردم در تشییع سردار سپهبد حاج قاسم سلیمانی دارند و تلاش دارند مسئله سقوط هواپیما و نارضایتی مردم از این موضوع را سراسری نشان بدهند.

در پایان پیشنهاد می‌شود رسانه‌های ایرانی برای مقابله با این رویکردها، برنامه‌ریزی مدون و دقیق داشته باشند و نیز اساساً خبرگزاری بین‌المللی را مبتنی بر آموزه‌های علمی و روش‌مند (ازجمله ضدجریان) جدی بگیرند، چراکه در حال حاضر آن پوشش رسانه‌ای که غالب است تنها پوشش رسانه‌ای است و آن بدون شک رسانه‌های ایرانی نیست. به‌عبارتی دیگر متأسفانه جمهوری اسلامی نتوانسته در عرصه بین‌الملل جایگاه رسانه‌ای خود را پیدا کند. اساساً نحوه فعالیت رسانه‌ای بین‌الملل نیاز به پژوهش‌های مدون و دقیق دارد که تمرکز بر روی این حوزه و اهمیت آن به نظر امری ضروری و لازم است.

یادداشت‌ها

1. Agenda setting
2. PDAM

کتابنامه

- بشیر، حسن (۱۳۸۵). تحلیل گفتمان در پیچ‌های برای کشف ناگفته‌ها. تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- بشیر، حسن؛ عبدالملکی، جعفر و احمدی، فاطمه (۱۳۹۲). «تحلیل گفتمان بیانات مقام معظم رهبری مدظله‌العالی درباره انتخابات یازدهم ریاست جمهوری اسلامی ایران (۲۴ خرداد ۱۳۹۲)»، *مطالعات انتخابات*. ۲(۴)، صص. ۳۶-۷.
- ربیعی، علی و احمدزاده نامور، فرناز (۱۳۸۷). «نظریه بازنمایی رسانه‌ای و تحلیل افکار عمومی متقابل آمریکایی‌ها و ایرانی‌ها»، *نشریه علمی دانش سیاسی*. ۴(۲)، صص. ۶۲-۳۷.

سلطانی، سید علی‌اصغر؛ تفضلی، بیژن و صدقی چوکانلو، رضا (۱۳۸۷). «تحلیل گفتمان سیاسی رسانه‌ها»، فصلنامه علوم سیاسی، ۱۱(۴۲)، صص. ۹۴-۶۵.
سورین، ورنر و تانکارد، جیمز (۱۳۸۴). *نظریه‌های ارتباط جمعی*. (علیرضا دهقان، مترجم). تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
محمدپور، احمد (۱۳۹۰). *روش تحقیق کیفی ضد روش* ۲. تهران: انتشارات جامعه مهدی‌زاده، سید محمد (۱۳۹۵). *نظریه‌های رسانه اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی*. تهران: همشهری.
هوشنگی، حمید (۱۳۹۹). «تحلیل گفتمان مقام معظم رهبری در موضوع اهل سنت»، نشریه علمی دانش سیاسی، ۱(۳۱)، صص. ۳۶۰-۳۲۹.

Baker, P.; Gabrielatos, C. & McEnery, T. (2013). *Discourse Analysis and Media Attitudes: The Representation of Islam in the British Press*. Cambridge University Press.
<https://edition.cnn.com/2020/01/17/middleeast/iran-supreme-leader-friday-prayers-intl/index.html>
<https://www.nytimes.com/2020/01/17/world/middleeast/iran-ayatollah-khamenei-Friday.html>
<https://www.foxnews.com/world/irans-supreme-leader-calls-trump-a-clown-praises-missile-attack>
https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/in-rare-friday-sermon-irans-khamenei-says-us-suffered-blow-to-superpower-image/2020/01/17/76ec4bf0-389b-11ea-a1ff-c48c1d59a4a1_story.html
<https://www.npr.org/2020/01/17/797245967/irans-supreme-leader-delivers-rare-speech-at-fridays-prayers>
<https://www.npr.org/2020/01/17/797260772/irans-ayatollah-slams-american-clowns-in-rare-friday-prayers-sermon>
<https://abcnews.go.com/International/iran-supreme-leader-ayatallah-ali-khamenei-attack-us/story?id=68352210>